

یادگیری ماندگار

■ لیلا جمالی

مسئول دوره ابتدایی، مجتمع آموزشی جوادالائمه

لیلا جمالی با مدرک کارشناسی آموزش ابتدایی از دانشگاه آزاد یزد و کارشناسی ارشد مدیریت و روان‌شناسی آموزشی از دانشگاه امام جواد (ع) فعالیت‌های آموزشی خود را از سال ۱۳۸۳ آغاز کرده است. وی دو سال معلم پایه دوم در مجتمع آموزشی حضرت سجاد (ع) بوده و در آذرماه ۱۳۸۵ در مجتمع جوادالائمه (ع) شروع به کار کرده است. در این مجتمع، ۸ سال معلم پایه دوم و هشت سال معاون آموزشی در پایه‌های اول و دوم و به مدت دو سال مدیر پیش دبستانی و دبستان جوادالائمه (ع) پسرانه ناحیه یک بوده و از سال ۱۴۰۲ تاکنون در سمت کارشناس دوره ابتدایی مشغول به فعالیت است.

یادگیری زمانی اثربخش و پایدار خواهد بود که برای فراگیرندگان با حس لذت، کشف و انگیزه همراه باشد. هرچه فرایند یادگیری از دستور و اجبار فاصله بگیرد و به دنیای واقعی و علاقه‌های کودک نزدیک‌تر شود، یادگیری عمیق‌تر، پایدارتر و ماندگارتر خواهد بود. در این مسیر، توجه به جنبه‌های عاطفی و روانی یادگیرنده، در موفقیت یادگیری، نقشی کلیدی ایفا می‌کند. در ابتدای این بحث به برخی از عوامل مهم که یادگیری را لذت بخش می‌کنند، اشاره می‌کنم.

«درگیر شدن فعال ذهن و جسم» یکی از این عوامل است. وقتی کودک فقط شنونده یا بیننده نباشد، بلکه در یادگیری نقش فعال داشته باشد، یادگیری برایش معنا پیدا می‌کند. فعالیت‌های عملی، بازی‌ها، کارهای گروهی و حتی گفت‌وگوهای ساده می‌توانند به این امر کمک کنند.

عامل دیگر «تجربه‌های شخصی و ارتباط با دنیای واقعی» است. اگر فعالیت‌ها و برنامه‌ها با زندگی واقعی کودک مربوط باشند، یا با تجربه‌های شخصی او پیوند بخورند، ذهن کودک راحت‌تر آن‌ها را می‌پذیرد. این پیوند باعث شکل‌گیری ارتباط عاطفی با آموخته‌ها می‌شود.

«احساس موفقیت و مشاهده تدریجی» نیز یادگیری را لذت بخش می‌کند. حس موفقیت برای کودک بسیار انگیزه‌بخش است. وقتی کودک می‌بیند که توانسته است کاری را انجام دهد یا چیزی را بفهمد، اعتماد به نفس او تقویت می‌شود و با اشتیاق بیشتری مسیر یادگیری را ادامه می‌دهد.

چهارمین عامل «تنوع در روش‌های انتقال مفاهیم به یادگیرنده» است. استفاده از شیوه‌های متنوع مانند قصه‌گویی، نمایش، بازی، تصویر، صدا و حرکت، یادگیری را از حالت یکنواخت خارج می‌کند و برای گروه‌های متعدد یادگیرنده با علایق متفاوت جذابیت ایجاد می‌کند.

«هیجان، احساس و تخیل» نیز نقش مهمی در یادگیری لذت بخش دارد. وقتی یادگیری فقط بر پایه حفظ کردن مطالب و

تفکر خشک باشد، زود فراموش می‌شود؛ اما اگر با تخیل، هیجان و احساس همراه باشد، در ذهن کودک می‌ماند و به تجربه‌ای خوشایند تبدیل می‌شود. در این میان خواندن، به عنوان یکی از پایه‌ای‌ترین مهارت‌های یادگیری، دریچه‌ای به دنیای دانایی، تخیل و احساس است. وقتی کودک می‌خواند، نه فقط واژه‌ها را یاد می‌گیرد، بلکه وارد دنیایی جدید می‌شود. با شخصیت‌های داستان همراه می‌شود و احساسات جدیدی را تجربه می‌کند و درک عمیق‌تری از زندگی به دست می‌آورد.

خواندن داستان، شعر، نمایشنامه و حتی متن‌های ساده، اگر با روش‌های درست همراه باشد، نه تنها درک مطلب و مهارت‌های زبانی را تقویت می‌کند، بلکه شخصیت کودک را نیز می‌سازد.

از سوی دیگر «بازی» یکی از طبیعی‌ترین و مؤثرترین روش‌های یادگیری در کودکان است. هنگام بازی، کودکان بدون اجبار به تمرین مهارت‌ها می‌پردازند و تفکر، خلاقیت، حس کنجکاوی، قوه تصمیم‌گیری، توان کار گروهی و حتی مهارت‌های حرکتی و شناختی آن‌ها تقویت می‌شود. آموزش مفاهیم، در قالب بازی، یادگیری را با سرعت و ماندگاری بیشتری رقم می‌زند؛ اما زمانی که «خواندن» و «بازی» با هم تلفیق می‌شوند، بستر فوق‌العاده‌ای برای یادگیری لذت بخش فراهم می‌آید. کودک ابتدا از طریق خواندن با داستان یا مفهومی آشنا می‌شود. سپس آن را در قالب بازی تجربه می‌کند. در این حالت هم مهارت‌های خواندن تقویت و هم ذهن کودک با مفاهیم درگیر می‌شود. ترکیب این دو روش کودک را به مشارکت فعال در یادگیری وامی‌دارد و در نتیجه، او مطالب را عمیق‌تر درک می‌کند؛ مثلاً معلم پس از خواندن داستان از بچه‌ها می‌خواهد نقش شخصیت‌های آن داستان را بازی کنند. کودکان با استفاده از وسایل ساده، مثل مقوا یا پارچه، لباس و نقاب درست می‌کنند و داستان را دوباره اجرا می‌کنند. در این روند، آن‌ها نه تنها مفهوم داستان را بهتر درک می‌کنند، بلکه قدرت بیان، اعتماد به نفس، حس همکاری و توان خلاقیتشان هم رشد می‌کند.

با توجه به مطالب گفته شده، می‌توان این‌گونه جمع‌بندی کرد که لذت خواندن و بازی هر دو از ابزارهای نیرومند در دستان معلم خلاق‌اند. هر کدام به تنهایی می‌توانند یادگیری را غنی‌تر کنند؛ اما ترکیب آن‌ها بستری پرنرژی، شاد و عمیق برای یادگیری فراهم می‌کند و یادگیری را از فرایندی سخت و خسته‌کننده به تجربه‌ای شاد و انگیزشی تبدیل می‌سازد.

هرچه محیط یادگیری پویا، خلاقانه و رنگی‌تر طراحی شود و با خواندن متن، قصه و شعر و همچنین با حرکت و بازی و موسیقی همراه باشد، یادگیری لذت بخش‌تر خواهد بود. در این فضاست که کودکان نه تنها یاد می‌گیرند، بلکه با تمام وجود تجربه و کشف می‌کنند، لذت می‌برند و رشد می‌یابند. در یک کلام، لذت یادگیری نه تنها در ذهن که در دل و جان کودک جای می‌گیرد. این نوع یادگیری همان یادگیری ماندگار و واقعی است. ■

